

5 Pater substituens filio: veri, consetur substituiffe, etiam si in pupillari etate de
 6 Pactum factum de dote reddenda patri dotanti, vel eius fratri heredi, si filia decessisset sine liberis, prodest etiam filijs patris, post initium pactum susceptis.

Q V A E S T I O XXIII.

QVAERO vigesimotertio, an & quomodo coniectura, & præsumptio ducatur à non factis, & à non dictis? Hac in re pro regula constituendum est, præsumptione non sumi ex non factis, vel non dictis. Quandoquidem ex his, quæ non apparent, nulla præsumptio colligitur. Ita AUCH. conf. 302. Materia, de qua quaritur, & Crauer. in conf. 202. nu. 9. & in conf. 319. nu. 13. ver. 19. adducti l. quod servus. ff. de cond. ob causam. & l. in lege. ff. de contrah. empt. Et apertius scribit Mar. Salomo. in l. Gallus. §. quidam recte, n. 32. ff. de lib. & posth. præsumptione tunc regnare, quoniam apparet quid gestu, qualiter aut gestum, in obicuro est. Hinc scriptit Inn. in c. olim, il. 3. in fine. de resti. spol. quod actus præsumptus in pati, atque ita actus negativi, non arguunt consensum, & Innoc. secuti sunt Bal. in l. 2. nu. 54. C. de ser. & aqua. & in l. liberti libertæq; nu. 2. & 3. C. de oper. lib. & in l. dat. opera. nu. 43. C. qui accus. non poss. & alij, quos congesti in cōf. 121. nu. 84. lib. 2. quoniam in loco. nu. 82. scripti ex sententia Bal. in l. non hoc. C. unde legitimi, & aliorum, maritum præsumptum apud se dotem vxoris, non ceteri adiuiffe hæreditatem nomine filiorum. Cum actus iste retentionis, sit solum silentium, sicque non dictum, vel non factum. Et ibidem simile scripti ex Croto in conf. 15. nu. 15. socium dimittentem præsumptum apud socium sortem ipsam, post finitam ipsam societatem, non significare quod reuocare voluerit societatem ipsam. Non commemoro alia, quæ ad rem hanc illo in loco scripti. Huc facit quod docuit Abb. in c. veniens, nu. 7. ver. quæque non promouet, de filijs præbytero. cum dixit, quod ille, qui patitur, atque ita actum negatiuum facit, non dicitur dispensare cum inhabili vel excommunicato: ex quo actus negatiuus nil infert. Et Abb. secuti sunt Imo. in c. quidam consuebat, col. 3. ver. sed respondeo. lib. 1. & Ruyn. in conf. 85. col. pen. ver. secutus casus est. lib. 4. Quo quidem in loco Ruyn. simile respondit in principe, qui bannitum in ciuitate tolerauit, ut ex ea patientia non dicatur eum à banno absoluisse. Ruinum secutus sum in conf. 275. nu. 50. lib. 3. quo loci alia ad rem congesti.

Declaratur primò hæc regula, ut locum non habeat quando is, qui debet aliquid facere, vel dicere, nil facit vel dicit: tunc ex facto non factis, vel non dictis colligitur præsumptio, & coniectura. Ita docuit Bart. in l. gerit, nu. 28. ff. de acq. hæred. dum dixit, quod si heredi scripto assignatus fuit terminus ad aduendam, vel repudiandam hæreditatem, si hic intra præstitutum illum terminum nil facit; ex hoc non facere, præsumptione aditionis infert, l. ult. §. fin. autem hoc. C. de acq. hæred. & l. quamdiu. ff. eo. vbi idem Bar. alia exempla mox apparebunt. Hoc nõ factum præsumptio de presenti in presenti, & præsentis considerari potest. A non factis præteriti tps ducitur coniectura ad tps præsens, vt in l. non omnes. §. à Barbaris. ff. de re milit. Qui enim vt negligens, nil egit, atque ita nõ facit quod facere debuit, non exculatur de præsentis, quæ & nunc negligenter egisse præsumitur. A præsentis non factis præsumptio sumitur, vel ratione præsentis, vel ratione præteriti, vel ratione futuri. Ex presenti ratione præsentis temporis colligitur præsumptio, vt in exemplo supra commemorato ex Bar. in d. l. gerit. nu. 28. cum dixit, ex eo non factis præsentis argui de præsentis hæreditatis repudiationem. Ex præsentis verò ad præteritum ducitur præsumptio, & coniectura, vt in exemplo illo commemorato à Bar. in d. l. gerit, nu. 28. ver. sic. aliud exemplum. Si debitor in diem successit creditori, & non soluit

alijs, qui succedunt ipso repudiante. Ex hoc non factis præsumitur hunc debitorem iam adiuiffe hæreditatem. Quæ quidem traditionem multis argumētis confirmat Bart. quem secuti sunt multi, quos commemorabimus infr. lib. 4. præsumpt. 122. cum de aditione hæreditatis præsumenda agemus. Affertur & huc potest exemplum illud, quod sumitur ex traditione Tiraq. in l. si vnquam. in verbo, donatione, nu. 257. C. de reuoc. dona. Cum dixit, quod si pater susceptis liberis, non reuocat donationem causa mortis, quam iam fecerat, ostendit eo se semper animo fuisse ab initio donationis, vt donaturus fuisset, etiam si de liberis cogitasset. Et demum ex præsentis non factis, ducitur præsumptio, & coniectura ad futurum: sicuti quando hæres præsumptus & testator reficere domum, si non patitur de ferri cimenta, & alia necessaria ad refectioem, præsumitur, quod parere nolit in futurum voluntati testatoris. Ita probat l. veteres. ff. de itin. act. priuato. A nõ dicto, hoc est à taciturnitate præsumptio sumitur. Nam dicitur, quod is, qui tacet, multis in casibus consentire videtur, vt omnes tradit in l. que dotis. ff. de solut. matr. & in c. is qui tacet. de reg. iur. in 6. & attigimus sup. in q. 16. in fin. & latissime explicabimus infra lib. 6. præsumpt. 87. Declaratur secundò præsumptio, quando duci nequeat, quando ex ipsa præsumptione colligit, seu imaginatur, quod etsi nil dictum, vel factum legatur, nihilominus quod dictum, & factum id fuerit. Ita scribunt duo benè eruditi interpretes, Viglius scilicet in infit. de pupillari subtit. in princ. nu. 17. & Vaconius in lib. 4. declar. iuris. c. 24. dum explicauit sensum l. in testamento li. 1. C. de testa. milit. scribunt ij, legem aliquando fumere coniecturam ex dictis seu scriptis, aliquando ex nõ scriptis, sed à se ipsa imaginatis. Exemplum ex nõ scriptis habetur in l. cum auus. ff. de cond. & demõst. & apertius in l. generaliter. §. cum autem. C. de inst. & subst. vbi lex coniecitur sumit, quod etsi pater testator præsumptus substituit filio extraneum, non adiecerit, si filius ipse reliquisset filios, quod illi, & non extraneus substitutus succedat: attamen lex præsumptionem & coniecturam facit, quod ita disposuerit, etsi scriptum id nõ fuerit. Qua de re latissime disseremus infra lib. 4. præsumpt. 54. vbi explicabimus traditionem d. l. cum auus. Est aliud exemplum in l. ià hoc iure. ff. de vulg. & pup. subst. & in l. quamuis. C. de impub. & alijs subst. vbi lex præsumit patrem præsumptum filio impuberi substituentem, ceteri substituisse, etiam si in pupillari etate decesserit, tamen si scriptum id non reliquerit. Extat & exemplum in l. Titius. §. Lucius. ff. de libe. & posth. quo loci lex coniecturam facit, quod etsi scriptum non legatur, anuum hæredem fecisse nepotem iam natum; attamen lex præsumit, testatorem illum vocasse. Est demum exemplum in l. tale pactum. §. vlt. ff. de pact. vbi pactum factum de dote reddenda ipsi patri dotanti, vel eius fratri heredi, si filia decessisset sine filijs, prodest etiam filijs patris post initium pactum susceptis; tamen si de illis nil fuerit dictum. Lex enim coniecturam facit, quod sicuti pater stipulatus est sibi dotem reddi, vel heredi suo, quæ fratrem esse sperabat, ex quo tempore illum tantum habebat, si credidisset suscipere filios, quod nomine filiorum ante fratrem stipulatus fuisset. Qua de re copiosius suo loco dicemus.

Præsumptio quomodo ducatur de tempore ad tempus, diligens, & accurata admodum explanatio.

S V M M A R I V M.

- 1 Tempus triplex est.
- 2 Præsumptio ex tempore præterito, ducitur circa præteritum, & num. 7.
- 3 Conuersus non præsumitur, qui focariam habuit, & veste vsus est laicali, possidendo propria.
- 4 Comminatus alteri, se cum occisurum, isque reperitur postea

- 53 Qualitas extrinseca nisi probetur, non præsumitur.
- 54 Feudum nunquam præsumitur antiquum, sed nouum.
- 56 Præsumptio à tempore futuro, quomodo fiat ad alia tempora.
- Q V A E S T I O XXIV.
- Q**VAERO vigesimoquarto, quomodo, & quando præsumptio sumatur atque ducatur à tempore ad tempus? Egregia est quæstio, quam explicat inter cæteros glos. in c. scribam. & ibi Doct. de præsumpt. Bald. in l. ex persona. C. de probat. Floria. in l. non est necesse. ff. eo. & ibi Jacobi. Euerard. in centuria legali in loco à tempore ad tempus, & Alc. tract. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 25. & 26. Horum traditiones in multis sequar, præter eos tamen alia non contemnenda addam. Et cum tria sint tempora præteritum, præsens & futurum, tria etiam capita ita constituo, atque distinguo. Primum est caput, quoad tempus præteritum, quo quidem in capite tres distinguo casus. Et primus est, vt ex tempore præterito præsumptio ducatur circa præteritum. Ita Euerard. in d. loco à tempore ad tempus, nu. 3. Exempla adfert ille plura. Illud est primum ex cap. quia sunt culpæ. 28. dist. vbi ex eo, quod aliqua mulier incontinenter prius vixit; præsumitur quod non fuit vxor diaconi: & ob id scribunt ibi interpretes, quod non præsumitur conuersus, qui focariam habuit, & bona propria possedit, & veste laicali utebatur: & propterea eo mortuo, non poterit Abbas eius bona vèdicare. Et post alios egregie ibi declarat Io. de Turre Cremata. nu. 3. & 4. Est secundum exemplum ex traditione Spec. in tit. de præsumpt. ver. sed pone. & c. quod si quis comminatus fuerit alteri, se eum occisurum, & ille postea reperitur occisus, sed ignoretur à quo: præsumptio est, quod ille hoc fecerit, qui minas intulit. Speculatorum securi sunt Abb. & alij in c. scribam. & in c. literas. de præsumpt. Et Io. à Plat. in l. quicumque, in fi. C. de apochis publ. lib. 10. Et qua de re copiosè disseremus infra q. 92. vbi explicabimus, quando minæ indicium faciunt ad torturam. Tertium exemplum adfert Euerardus, quod si debitor præteriti annui redditus, probat solutionem trium annorum annorum proximè elapsorum, præsumitur facta solutio aliorum annorum præteritorum. Ita probat tex. singularis. l. quicumque. C. de apochis publ. lib. 10. qui etsi loquatur in præstationibus fiscalibus, attamen locum et habet in ceteris annuis præstationibus, vt est gl. notab. in l. 2. C. de iure emphyt. quam ibi secuti sunt Salic. q. 2. & q. 8. idem Salic. in l. cum de in rem verso. ff. de vsuris. & in l. solemnibus in fin. C. de rei vend. l. fin. d. l. 2. nu. 75. C. de iure emphyt. & in l. si certis annis, col. 2. ver. adde principaliter. C. de pact. Calca. conf. 45. col. vlt. Jacobi. in d. l. non est necesse, nu. 3. ff. de probat. Franc. Cremon. sing. 78. & alios plures commemorat Ant. Gabr. in suis conclusionibus lib. 1. tit. de præsumptionibus concl. 111. & vberius dicemus infra lib. 3. præsumpt. 112. Et in specie nostra hoc exemplum commemorant, & probant Io. à Platea in d. l. quicumque, nu. 1. in fi. Jacobi. à S. Georg. in d. l. non est necesse, nu. 3. ff. de proba. Quartum exemplum affert Floria. in d. l. non est necesse, nu. 1. ver. ex quo arguit, post Cynum in auth. sed quamuis, q. 2. vlt. C. de rei vx. a. et. Si dicit venditor, se fuisse, & deceptum ultra dimidiã iusti pretij, quod considerari debet secundum tempus contractus, l. 2. vbi omnes. C. de rescind. vèd. si testes testantur rem tanti valuisse eo anno, sed ante tempus contractus, præsumptio sumitur, quod deinde etiam sic; tempore contractus res tanti valuerit, atque ita ex tempore præterito præsumitur circa præteritum. Secundus est casus huius primi capituli, quæ ex præterito præsumitur circa præsens. Quo sanè in casu passim sumitur hæc præsumptio, vt tradunt Bald. in d. l. ex persona. in 2. notab. C. de prob. Io. à Platea in d. l. quicumque,